

Rättsfallssammanställning

Dagvatten

2023-06-30

Utförd av holmgrenhansson ADVOKATBYRÅ AB

INNEHÅLL

Förkortningar	3
1. Inledning.....	4
2. Metod.....	5
3. Domar från Mark- och miljööverdomstolen	6
3.1 Miljöbalken (1998:808).....	6
3.2 Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster	10
3.2.1 Tillräckliga hälso- eller miljöskäl för att aktualisera kommunens utbyggnadsskyldighet ..	10
3.2.2 Kommunens skyldighet att inrätta allmän va-anläggning inom ett befintligt verksamhetsområde.....	13
3.2.3 Krav på större sammanhang för att kommunens skyldighet ska aktualiseras	14
3.2.4 Inlösen.....	16
3.2.5 Anläggningsavgift	17
3.2.6 Övrigt.....	24
3.3 Plan- och bygglagen (2010:900) – dagvattenfrågor.....	28
3.3.1 Detaljplan.....	28
3.3.2 Bygglov.....	33
3.3.3 Övrigt.....	36
4. Domar från Högsta domstolen	38
4.1 Skadeståndslagen (1972:207).....	38
4.2 Jordabalken (1970:994)	41
4.3 Miljöbalken	43
4.4 Övrigt	44
5. Domar från EU	46

Förkortningar

ABVA	Allmänna bestämmelser VA
AL	Anläggningslagen
FMVH	Förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd
HD	Högsta domstolen
LAV	Lagen om allmänna vattentjänster
LVV	Lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet
MB	Miljöbalken (1998:808)
MMD	Mark- och miljödomstolen
MÖD	Mark- och miljööverdomstolen
PBL	Plan- och bygglagen
RB	Rättegångsbalken
SkL	Skadeståndslagen
Va-lagen	Lagen (1970:244) om allmänna avloppsanläggningar
VAV	Svenska vatten- och avloppsverksföreningen
ÄPBL	Äldre plan- och bygglagen

1. Inledning

Hantering av dagvatten regleras i flertalet lagar och förordningar, främst i miljöbalken (MB), plan- och bygglagen (PBL), lagen om allmänna vattentjänster (LAV) och tillhörande förordningar. Allt som oftast noteras att oklarhet råder beträffande bestämmelsernas innebörd och samspelet mellan dem. Naturvårdsverket konstaterar att osäkerheter kring lagstiftningens krav gör att investeringar i åtgärder dröjer eller uteblir, och med det dröjer även positiva miljöeffekter som dagvattenåtgärder annars skulle ha kunnat bidra till. Naturvårdsverket har, som kunskaps- och expertmyndighet, tillsynsvägledande och generellt vägledande myndighet, sett behov av en rättsfallssammanställning inom sakområdet dagvatten som kan vara till nytta både i myndighetens eget arbete, för andra berörda myndigheter, förvaltningar inom kommuner och för verksamhetsutövare inom dagvattenområdet.

Naturvårdsverket har genom avrop gett holmgrenhansson ADVOKATBYRÅ i uppdrag att upprätta en sådan rättsfallssammanställning.

Rättsfallssammanställningen ger en övergripande bild av den rättspraxis som finns avseende dagvatten, skyfall inkluderat, som avgjorts av EU-domstolen, Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) och Högsta domstolen (HD). Enstaka relevanta skadeståndsrättsliga hovrättsavgöranden har inkluderats. Även ett fåtal skadeståndsrättsliga avgöranden från HD har inkluderats trots att de inte berör fråga om dagvatten, men där utfallet i målen haft betydelse för senare avgörande rörande dagvatten. Från EU-domstolen har avgöranden tagits med som rör risk för föroreningar av dagvatten.

Rättsfallssammanställningen syftar till att underlätta för prövnings- och tillsynsmyndigheterna genom att på ett övergripande och lättillgängligt sätt kunna ta del av praxis på området.

2. Metod

Rättsfallssammanställningen är uppdelad i kategorier efter respektive domstol och lag samt presenteras kronologiskt. Vidare är sammanställningen ett urval av de rättsfall som vi bedömer vara vägledande på området och bygger på kortare sammanfattningar av de slutsatser som kan dras av domstolens domskäl. Om de refererade domarna ska användas till stöd för en eventuell bedömning måste domen läsas i sin helhet för att få samtliga omständigheter.

Underlag har inhämtats från Naturvårdsverkets egen hemsida, Havs- och Vattenmyndighetens hemsida, Mark- och miljööverdomstolens respektive EU-domstolens lista över avgöranden samt ur doktrinen. Vidare har även sökord använts på JP Infonet, Juno Nordstedts juridik och InfoTorg för att få fram relevanta rättsfall.

3. Domar från Mark- och miljööverdomstolen

3.1 Miljöbalken (1998:808)

Rättsfall	Beslutsdatum	Lagrum	Slutsats
MÖD M 7988-10	2011-01-28	2 kap. 3 §, 9 kap. 7 §, 26 kap. 9 § MB, 12 § FMVH	Förbud mot utsläpp av avloppsvatten till bristfällig avloppsanläggning (enskilt avlopp). Fastighetsägares trekammarbrunn förbjöds efter att den släppt ut avloppsvatten. Enskild avloppsanläggning måste ha både slamavskiljning och efterföljande infiltration för att uppfylla dagens krav på rening samt miljömål enligt MB. Även krav att avloppsvatten kan släppas ut utan olägenhet för människors hälsa eller miljön.

MÖD M 9186-11	2012-05-24	2 kap. 3 §, 9 kap. 1-3, 7 §§ 26 kap. MB	Beslut att inte vidta tillsynsåtgärder då utsläpp av dagvatten från en fastighet medfört översvämning på annan fastighet. Fråga om utsläppet av dagvattnet innebar betydande olägenhet. Klaganden måste kunna påvisa störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig. Endast det förhållandet att dagvatten rinner från en fastighet till en annan är inte ett sådant förhållande som kan regleras enligt MB:s bestämmelser om tillsyn. Tillsyns-myndigheten ska på eget initiativ eller efter anmälan i nödvändig utsträckning kontrollera efterlevnaden av miljöbalken.

MÖD M 10104-12	2013-04-17	11 kap. 2-4 §§ MB, miljötillsynsf örordningen	Begäran om tillsyn med anledning av översvämningsproblem på grund av markavvattning. En fastighetsägare hade påtalat olägenheter till följd av grannfastighetens dräneringsåtgärder i form av dräneringsrör i marken. På platsen hade det sedan tidigare funnits ett dräneringsrör. MÖD angav att markavvattning definieras som åtgärder som utförs för att avvattna mark, när det inte är fråga om avledande av avloppsvatten, eller som utförs för att sänka eller tappa ur ett vattenområde. MÖD angav vidare att anläggningar som har tillkommit genom en vattenverksamhet, t.ex. diken för markavvattning, är enligt 11 kap. 3 § miljöbalken vattenanläggningar. MÖD bedömde att anläggningarna i det här målet utgjorde vattenanläggningar oavsett om det var fråga om underhåll av en befintlig anläggning eller inrättande av en ny och länsstyrelsen skulle ha övervägt behovet av tillsynsåtgärder.

MÖD F 514-13	2013-11-13	9 kap. 2 §, 11 kap. 2 § MB, 1 § anläggnings- lagen, 3 kap. LVV	Inledningsvis fråga om hur kostnaderna för en lantmäteri-förrättning skulle fördelas efter omprövning av dagvattenhanteringen för gemensamhetsanläggning. Därefter fråga om åtgärden att tillföra anläggningar för dagvattenhantering till gemensamhetsanläggningen utgjorde markavvattning eller avloppsvatten och AL:s tillämplighet. För att en åtgärd ska vara mark-avvattning ska det inte vara fråga om avloppsvatten. Åtgärden berörde fastigheter inom detaljplan och utgjorde avledande av vatten för avvattning av mark. Eftersom anordningen även avledde vatten för en delsträcka av vägen i området var det inte fråga om avledande av vatten för viss eller vissa fastigheters räkning enligt definitionen i 9 kap. 2 § MB. Åtgärden avsåg avloppsvatten. AL var tillämplig och Lantmäteriet behörig myndighet. MMD skulle inte ha avvisat ansökan.

MÖD M 2257-13	2014-01-10	26 kap., 9 kap. 2 §, 11 kap. 3 § MB	Tillsyn över vattenverksamhet. Klagomål från fastighetsägare avseende ändrade flödesförhållanden i dike på dennes fastighet. Grannfastigheten hade vidtagit åtgärder i samband med bebyggelse i form av markarbeten, husgrundsdränering, tillskapande av hårdgjorda ytor och avledning av takvatten genom hängrännor och stuprör. Dagvattnet som uppstod på de berörda fastigheterna bedömdes inte utgöra avloppsvatten eller markavvattning. Det saknades därför anledning för länsstyrelsen att vidta åtgärd.

3.2 *Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster*

3.2.1 Tillräckliga hälso- eller miljöskäl för att aktualisera kommunens utbyggnadsskyldighet

Rättsfall	Beslutsdatum	Lagrum	Slutsats
MÖD M 1702-11	2011-06-01	1 och 6 §§ LAV	Om en kommun är skyldig att erbjuda allmänna va-tjänster innebär detta inte automatiskt att samtliga fastigheter i området måste ha ett individuellt behov. Av utredningen i målet ansågs klarlagt att vattenförsörjningen på sikt var hotad med hänsyn till tillgången på vatten av god dricksvattenkvalitet och att försörjningen med vatten och avlopp även med hänsyn till skyddet för människors hälsa behövde ordnas. Kommunen förpliktades att anlägga en allmän va-anläggning.

MÖD M 2403-11	2012-03-16	6 § LAV	Föreläggande att anordna allmän va-anläggning för samlad bebyggelse i kommunen med hänsyn till omfattningen av bebyggelsen, problemen med dricksvattnet samt övriga försök att åtgärda va-frågan i området. Av förarbetena till LAV framgår inte krav på olägenheternas omfattning eller att den allmänna va-anläggningen påtagligt ska minska dessa.
MÖD M 10214-16	2017-04-19	6 § LAV	Föreläggande att bestämma verksamhetsområde för dagvatten i kommunen. För att miljöskyddsrekvisitet ska vara uppfyllt krävs att det kan förväntas att den allmänna va-anläggningen förhindrar eller åtminstone väsentligen motverkar påtagliga olägenheter för miljön. Av förarbetena framgår inte krav på olägenheternas omfattning eller att den allmänna va-anläggningen påtagligt ska minska dessa. Däremot måste olägenheter för människors hälsa kunna förutses genom tillräcklig utredning som visar att dagvattnets innehåll skulle kunna innebära olägenhet för miljön och därför behöver renas och hanteras för att motverka miljöstörningar.

MÖD M 1944-18	2018-12-06	6 § LAV	Föreläggande om att bestämma verksamhetsområde för vattentjänster för avledande av dag- och dränvatten i bostadsområde i kommunen. Redan risk för påtaglig olägenhet för människors hälsa kunde aktualisera kommunens utbyggnadsskyldighet. Med hänsyn till att omgivande områdena bebyggts samt hårdgjorda ytor anlagts i anslutning till dessa, samt de topografiska och geologiska förhållandena i området bedömdes det inflödande vattnet härröra från fler fastigheter än de allra närmast belägna. Exakt antal fastigheter som bidrog till avvattningsproblemet kunde inte fastställas men de ansågs vara tillräckligt många för att kommunen behövde bygga en allmän va-anläggning.

3.2.2 Kommunens skyldighet att inrätta allmän va-anläggning inom ett befintligt verksamhetsområde

Rättsfall	Beslutsdatum	Lagrum	Slutsats
MÖD M 10104-20	2021-08-27	6 § LAV	Föreläggande att inrätta allmän va-anläggning inom befintligt verksamhetsområde för dricksvatten, spillvatten och dagvatten i kommunen. Att endast inrätta en gemensam förbindelsepunkt för ett relativt stort antal fastigheter inom en samfällighetsförening i stället för separata förbindelsepunkter strider mot gällande rätt eftersom kommunen därigenom inte uppfyller sin skyldighet att ha rättsligt inflytande över va-anläggningen. De enskilda fastighetsägarna kan inte heller tvingas in i en va-samverkan genom en gemensamhetsanläggning, i stället för en allmän va-anläggning.

3.2.3 Krav på större sammanhang för att kommunens skyldighet ska aktualiseras

Rättsfall	Beslutsdatum	Lagrum	Slutsats
MÖD M 4062-09	2009-12-30	6 § LAV	Föreläggande avseende verksamhetsområde för allmän va-anläggning. Särskilt fråga om hur kravet på större sammanhang ska tolkas. Trots att antalet fastigheter inom aktuellt område (11 stycken) i kommunen var lägre än vad som enligt förarbetena var att betrakta som samlad bebyggelse (20-30 stycken) ansågs förutsättningarna uppfyllda. Exploateringsgraden avvek inte påtagligt från vad som är normalt för svensk landsbygdsbebyggelse. Det stora antalet fastigheter saknade fullgoda avloppslösningar och låg på kort avstånd till redan befintligt verksamhetsområde.

MÖD M 7788-09	2010-06-08	6 § LAV	Föreläggande om verksamhetsområde för vattenförsörjning. Fråga om hur kravet på större sammanhang ska tolkas. Med större sammanhang avses att utbyggnadsskyldigheten inte tar sikte på ett fåtal fastigheter, i regel har 20-30 anslutna fastigheter använts som minimum, utan skyldigheten anses normalt innefatta mer omfattande åtgärder när det inte är fråga om en befintlig anläggning. Antalet fastigheter bör kunna minskas om bebyggelsen ligger så samlad att sanitära synpunkter i högre grad gör sig gällande. Uppgiften ansågs kunna tjäna till ledning i fråga om "skyddet för människors hälsa" i LAV.
MÖD M 10214-16	2017-04-19		Föreläggande att bestämma verksamhetsområde för dagvatten i kommunen. Förutsättning för att va-frågorna behöver ordnas i ett större sammanhang är att det åtminstone handlar om 20-30 fastigheter. Avgörande för bedömningen är hur starkt hälsoskyddsbehovet gör sig gällande eller kan förväntas komma att göras gällande. En utbyggnad av en befintlig eller planerad allmän anläggning kan dock ske för betydligt färre fastigheter. Målet angick 15 fastigheter. Tillräckliga hälso- eller miljöskäl saknades för att kommunen skulle anses skyldig att omhänderta dagvattnet i området genom allmän va-anläggning.

3.2.4 Inlösen

Rättsfall	Beslutsdatum	Lagrum	Slutsats
MÖD M 620-22	2023-03-24	2, 6, 19, 39 och 53 a §§ LAV	Enligt exploateringsavtal för det aktuella området åtog sig kommunen att bygga ut vatten- och avlopps-anläggningen inom planområdet när exploitören erlagt betalning motsvarande tio anläggningsavgifter enligt gällande va-taxa. När förbindelsepunkt upprättats och meddelats exploitören skulle denne till kommunen erlægga ytterligare en summa motsvarande de resterande tio anläggningsavgifterna. Fråga vad som är att betrakta som skälig ersättning för inlösen av enskild anläggning. Mark- och miljööverdomstolen slår fast att ersättningen som utgångspunkt bör beräknas utifrån den uppdelning av kostnadsansvaret som görs i 19 och 20 § vattentjänstlagen. Utöver den faktiska kostnaden för anläggningen får även beaktas de kostnader som kommunen skulle ha haft om det inte funnits en enskild anläggning att lösa in. I detta fall hade kommunen i sådant fall bekostat skäliga gräv- och installationskostnader på fastigheten. Domstolen konstaterar att även sådana kostnader därför ska ingå i den skäliga ersättningen.

3.2.5 Anläggningsavgift

Rättsfall	Beslutsdatum	Lagrum	Slutsats
MÖD M 8594-02	2003-07-22	3, 9 och 10 §§ -va-lagen	Anläggningsavgift/tomtyteavgift. Kommunen har bevisbördan för påstående om att förbindelsepunkt för dagvatten upprättats. Vidare fråga om tomtyteavgiften strider mot lagen (1970:244) om allmänna avloppsanläggningar, va-lagen (upphävd). Kommunen har rätt att av bolaget ta ut avgift för att vatten från allmänna platser avleds genom va-anläggningen. Härtill kommer att tomtyteavgiften, utöver omhändertagande av dagvatten, även avser utbyggnad av ledningsnät. Kommunens föreskrift om tomtyteavgift kan mot denna bakgrund inte antas strida mot en rättvis och skälig fördelning mellan fastigheterna. Kostnader som bolaget har haft för att själv omhänderta dagvatten på fastigheten saknar betydelse vid denna fördelning.

MÖD M 9298-05	2006-04-20	9, 10 och 26 §§ va-lagen	Brukningsavgift. Frågan var om anläggningsavgift skulle tas ut och hur avgiften skulle fördelas mellan fastigheterna. Huvudmannen har rätt att av ägare till fastighet inom detaljplan avsedd för bebyggande ta ut avgift för att vatten från allmänna platser inom planområdet avleds. Avgiftsskyldigheten är inte beroende av att förbindelsepunkt upprättats eller att fastigheten har något individuellt behov av vattentjänsten. För fastigheter inom detaljplanelagt område och som är bebyggda med villor föreligger regelmässigt ett behov av anordningar för avledningar av dagvatten. Fördelningen av avgiften ska ske efter den huvudsakliga nytta som varje särskild fastighet har av anläggningen. Fastighetens tomtyta har därvid ansetts utgöra ett rättvisande mått på nyttan av den allmänna anläggningen när det gäller avledning av dagvatten från fastigheten.
MÖD M 8738-09	2010-03-16	24 § LAV	Brukningsavgift. Enligt bestämmelserna i lagen om allmänna vattentjänster föreligger avgiftsskyldighet för varje fastighet som behöver anordningar för vattenförsörjning och avlopp, oavsett om va-anläggningen används eller inte. Denna avgiftsskyldighet består så länge sådant behov på längre sikt kan anses föreligga.

MÖD M 3455-12	2012-11-19	24 § LAV	Va-avgift för dagvatten. Frågan om det förelåg skyldighet att betala anläggningsavgift. Enbart det förhållandet att huvudmannen har byggt ut den allmänna va-anläggningen inom ett område medför inte att fastighetsägarna blir skyldiga att erlägga anläggningsavgift. Avgiftsskyldigheten skall i princip vara motiverad av den enskilda fastighetens behov. Frågan om hur behovet bäst kan tillgodoses skall bedömas efter objektiva grunder och med beaktande av fastighetens användningsmöjligheter på sikt. Vid prövning ska hänsyn tas till den omgivande bebyggelsen, områdets karaktär i övrigt. I fall där förhållandena i ett bebyggelseområde i stort påkallar att allmän va-anläggning byggs ut, ska det i någon mån föreligga en presumtion att de enskilda fastigheterna i området har ett motsvarande behov. Det är fastighetsägarna som har bevisbördan för att de enskilda lösningarna (stenkistor med infiltration) bättre tillgodoser behovet att ta hand om fastigheternas dagvatten än att låta koppla på kommunens dagvattenledning. Förutsättningar för befrielse från avgiftsskyldigheten förelåg inte.

MÖD M 1120-14	2015-03-20	26 och 31 § LAV	Brukningsavgifter för dagvatten från allmän platsmark. Ett bolag som hanterar ledningsnät för vatten och avlopp hade yrkat att Trafikverket skulle betala brukningsavgifter för ett antal vägsträckor för nyttjande av de vattentjänster som bolaget tillhandahöll. I MÖD aktualiserades bl.a. frågor om val av taxa, beräkningsgrund för brukningsavgift samt förutsättningar för betalningsskyldighet i det fall väghållaren ordnat med egna va-installationer som bidrar till bortledning av dagvatten. Avseende vilken taxa som skulle tillämpas i målet angav MÖD att i det fall det finns flera olika alternativ till taxa och där en är särskilt förmånlig för den part som ålagts att betala, så ska den part som hävdar att en mer restriktiv taxa ska tillämpas kunna visa på sådana omständigheter att den förmånligare taxan inte ska tillämpas. Avseende avgiftsdifferentiering, dvs. att avgiftens storlek varierar beroende på trafikbelastningen på vägen, bedömde MÖD det inte vara förenligt med 31 § LAV. MÖD ansåg att bolaget hade rätt att ta ut brukningsavgift för de sträckor där Bolagets va-anordning löpte via Trafikverkets egna installationer och

där Bolagets anordning var nödvändig för att Trafikverkets anordning skulle fungera.

MÖD ansåg att, i enlighet med den taxa som tillämpades, förelåg rätt till reduktion av bruksavgiften för sträckor där Trafikverkets egna anordningar renade och fördröjde dagvattnet. MÖD ansåg dock att diken inte är en sådan del av en allmän va-anläggning så att rätten till reduktion förelåg för sträckor där anordningen bestod av vägdiken.

MÖD konstaterade att för delsträckor där bortledning sker både genom infiltration i marken invid vägen och bolagets allmänna va-anläggning förelåg en skyldighet för Trafikverket att betala bruksavgift.

MÖD M 8244-15	2016-05-17	24, 26 §§ LAV	Anläggningsavgift. Angående avgift för dagvatten gata. Kommunen hade inte uppfyllt kravet på att informera fastighetsägaren på det sätt som krävs enligt 26 § va-lagen. Av informationen framgick inte att kommunen gjort de anordningar som behövs för bortledandet av dagvatten från gata. Kommunen blev därför återbetalnings-skyldig för avgiften i del den avsåg dagvatten från gata. Angående dagvatten från fastighet ansågs fastigheten vara i behov av tjänsten för bortledande av dagvatten och fastighetsägaren hade inte visat att fastighetens behov av dagvatten-hantering kunde tillgodoses bättre på annat sätt. Avgiftsskyldighet förelåg.
MÖD M 4087-16	2016-10-19	24 § LAV	Anläggningsavgift. Den aktuella fastigheten var sluttande och låg på en höjd inom ett tätbebyggt område där det skulle tillkomma 100 bostäder genom exploatering i direkt anslutning till fastigheten. Fastighetsägarna, som har bevisbördan, hade inte visat att den enskilda anläggningen var en bättre lösning än den av kommunen föreslagna allmänna va-anläggningen. Kommunen ansågs ha visat att fastigheten var i behov av tjänsten bortledande av dagvatten.

MÖD M 5008-19 2020-08-17 24-25 §§ LAV Anläggningsavgift. Fråga om fastigheternas behov av vattentjänsten och hur behovet i fråga bäst kan tillgodoses ska bedömas med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön, efter objektiva grunder och med beaktande av fastighetens användningsmöjligheter på sikt. Hänsyn ska även tas till bland annat den omgivande bebyggelsen och området karaktär i övrigt. Det aktuella området var beläget på Öland. De låga grundvattennivåerna medförde behov av skydd för miljön på sätt som avses i LAV. MÖD konstaterade att det kan förväntas att en kollektiv lösning av dricksvattenfrågan kommer att förhindra eller åtminstone väsentligt motverka påtagliga olägenheter för miljön. Att dricksvattenfrågan bör lösas kollektivt för det aktuella bebyggelseområdet utgör en presumtion för att också fastighetsägarnas fastigheter har ett motsvarande behov. Fastighetsägarna hade inte visat att fastigheternas behov kunde lösas med större fördel genom uttag ur den egna brunnen. Tvärtom ansågs detta kunna påverka grundvattnet negativt.

3.2.6 Övrigt

Rättsfall	Beslutsdatum	Lagrum	Slutsats
MÖD M 2981-08	2009-05-26	51 § LAV	Föreläggande. En fastighetsägare hade förelagts av en kommun att separera spillvatten från sin fastighet som tillförts den allmänna dagvattenanläggningen. MÖD instämde med Va-nämndens bedömning att fastighetsägaren skulle förpliktas att separera spillvattnet från fastigheten och ansluta spillvattnet till nyupprättad förbindelsepunkt. Enligt Allmänna bestämmelser VA (ABVA) får inte spillvatten tillföras allmän ledning som är avsedd att enbart avleda dag- eller dränvatten.

MÖD M 9566-15	2016-04-05	13, 45-46 §§ LAV	Skadestånd. Fastighetsägarna hade drabbats av vattenskada på sin fastighet. Frågan var om vattenskadan orsakats av läckage i vattenledning på grund av högt tryck. Vattenledningen ingick i den allmänna va-anläggningen och fråga var om kommunen skulle anses vara skadeståndsskyldig. Det är fastighetsägarna som har bevisbördan för att översvämningen orsakat en skada. I fall då särskilda svårigheter anses föreligga är beviskravet något lägre, vilket innebära att det med beaktande av samtliga omständigheter ska framstå som klart mera sannolikt att orsaksförloppet varit det som den skadelidande påstått än det som motparten påstått. I det fallet kunde alternativa skadeorsaker inte uteslutas. Huvudmannen hade inte brustit i sina skyldigheter enligt LAV.

MÖD M 11449-15	2016-11-16	13 §, 45 § LAV	Skadestånd. Fastighetsägarna hade drabbats av vattenskada till följd av översvämning på grund av regn. Fastigheten var ansluten i gatan till ett separat spillvattensystem. Kommunen hävdade att det var frågan om ett kombinerat system, vilket inte ledningarna haft kapacitet att klara av och översvämning uppstått. MÖD fastställde Va-nämndens beslut. Va-nämnden angav att avloppssystemet i detta sammanhang inte skulle anses vara kombinerat varför det för anläggningen skulle tillämpas de säkerhetskrav som gäller för separerad spillvattenledning. Detta innebar att sökandens fastighet skulle anses betjänad av ett duplikatsystem som kommunen var ansvarig för, varför kommunen blev ersättningsskyldig.

MÖD M 560-19	2019-06-05	56 b, d § LAV, 18 kap. 6 § RB	Rättegångskostnader. I va-mål där frågan är om en kommun var skyldig att ersätta fastighetsägaren för skada som orsakats av läckande va-anläggning har fastighetsägaren bevisbördas för att ha drabbats av påstådd skada, att skadan orsakats av vattenläckan och att den motsvarar den begärda ersättningen, dvs. samtliga omständigheter av betydelse i målet. Därmed får fastighetsägaren anses ha tung bevisbördas och då fastighetsägaren hade full framgång med alla tvistiga frågor i sak, fanns särskilda skäl att tillerkänna denne ersättning för rättegångskostnader enligt lagen om allmänna vattentjänster.
MÖD M 14783-22	2023-03-10	42 kap. 6, 8-9, 18 §§, 50 kap. 28 § RB, 53 a LAV	Fordran avseende vatten och avlopp för fastighet i kommunen. Domstolen har en utredningsskyldighet och ska efter att skriftligt svaromål kommit in till rätten hålla sammanträde så snart som möjligt. I målet som rörde va-avgift hade svaranden givits tillfälle av MMD att slutföra sin talan och per telefon förklarar att denne gjort så. MMD hade därefter avgjort målet utan att förberedelse ägt rum, vilket MÖD ansåg utgjorde rättegångshinder och återförvisade målet till MMD för fortsatt behandling.

3.3 Plan- och bygglagen (2010:900) – dagvattenfrågor

3.3.1 Detaljplan

Rättsfall	Beslutsdatum	Lagrum	Slutsats
MÖD P 5128-12	2013-04-10	5 kap. 3-8 §§ ÄPBL (1970:10)	Upphävande av detaljplan på grund av bristande dagvattenhantering. I detaljplanen reglerades dagvattenflödet genom en planbestämmelse som avsågs följas upp i samband med bygglovs- prövningen. Bestämmelsen ansågs sakna stöd i 5 kap. 7 § ÄPBL. Varken ÄPBL eller PBL ger möjlighet att i samband med bygglov tvinga fram den lösning som planbestämmelsen anger. Eftersom detaljplanen är bindande vid kommande bygglovsprövningar måste det av planen framgå fastighetsägarens rättigheter och skyldigheter i sådana frågor som måste lösas gemensamt om planen medger att nya fastigheter bildas. Konsekvenserna av genomförandet ska förutses och måste på ett tillfredsställande sätt lösa konflikterna mellan nu och äldre bebyggelse. Vad kommunen anfört avseende markanvisningsavtal, fastighetsbildningar och lantmäteri- förrättningar medförde inte att kommunen säkerställt dagvatten- hanteringen i detaljplanen.

MÖD P 2699-12	2013-04-10	2 kap. 3 § och 5 kap. 3-9 §§ ÄPBL	Upphävande av detaljplan för del av fastighet på grund av att bebyggelsen skulle orsakas ytterligare påfrestningar bland annat med avseende på dagvatten. En kommun ska i planhandlingarna klargöra förutsättningar att hantera dagvatten. I målet hade kommunen i planhandlingarna infört en planbestämmelse som skulle sedan skulle följas upp i bygglovsprövningen. Planbestämmelsen avsåg montering av flödesregulator. Denna bestämmelse (att uppföra en viss anläggning) ansågs inte ha stöd i 5 kap. 7 § ÄPBL. MÖD ansåg att varken PBL eller ÄPBL ger möjlighet att i samband med bygglov tvinga fram den lösning på dagvattenhanteringen som planbestämmelsen anger. Kommunen ansågs inte i detaljplanen ha klargjort förutsättningarna att hantera dagvattnet.
MÖD P 10833-13	2014-04-25	1 kap. 2 § och 5 kap. 3-9 §§ ÄPBL	Upphävande av detaljplan för del av fastighet bland annat med hänvisning till att det saknas lagligt stöd för planbestämmelsen om dagvatten. Kommunen hade i planbestämmelse angett att fördröjningsdamm för dagvatten ska finnas. MÖD ansåg att det inte är möjligt att föreskriva någon att utföra en viss anläggning enligt 5 kap. 7 § ÄPBL och att planbestämmelsen därför inte hade stöd i 5 kap. ÄPBL. Kommunen ansågs inte i detaljplanen ha säkerställt en god dagvattenhantering.

MÖD P 9489-16	2017-05-18	4 kap. PBL	Antagande av detaljplan för ett antal fastigheter. I detaljplanen föreskrevs att dagvatten ska renas innan utsläpp sker till vattendrag som utgör Natura 2000. MÖD uttalade att planbestämmelsen visserligen saknade stöd i PBL men att detta i sig inte är tillräckligt skäl för att planen ska upphävas. För att lämplighetskriteriet i PBL ska vara uppfyllt måste kommunen visa att det vid ett genomförande av detaljplanen finns förutsättningar att lösa dagvattenhanteringen. En samlad bedömning av samtliga förutsättningar att säkerställa en godtagbar dagvattenhantering ska göras. Beslutet att anta detaljplanen kunde fastställas.
MÖD P 4168-19	2020-06-26	1 kap. 2 §, 2 kap., 4 kap. PBL	Överklagande av detaljplan bland annat med hänsyn till dagvattenhanteringen. För att marken ska vara lämplig ska kommunen kunna visa att det vid genomförande av detaljplanen finns förutsättningar att lösa hanteringen av dagvatten. I aktuellt fall var kommunen huvudman för områdena som utgjorde allmän plats, avsikten var att kommunen skulle äga dagvattenledningarna, planbestämmelser reglerade mark för infiltration, etc. MÖD bedömde att dagvattenutredningen inte hade sådana brister att skäl förelåg för upphävande av detaljplanen.

MÖD P 3023-20	2021-09-07	1 kap. 6 §, 2 kap. 3 §, 5 kap. 7 och 8 §§ ÄPBL	Upphävande av detaljplan. Efter att vissa tomter som tidigare berörts av detaljplanen tagits bort ur planen hävdade kommunen att kommunalt verksamhetsområde för dagvatten inte längre var aktuellt utan att planens dagvattenbestämmelser var tillräckliga. Av dagvattenutredningen framgick dock att förutsättningarna för dagvattenhanteringen inte var goda. Utredningen var även bristfällig. MÖD ansåg att detaljplanebestämmelserna inte var tillräckliga för att det skulle anses klarlagt att dagvattenhanteringen skulle säkerställas inom detaljplanen. Skäl fanns att upphäva planen. MÖD hade i bedömningen beaktat att antalet tomter minskat och ersatts av naturområden.

MÖD P 345-22	2023-06-02	4 kap. 5 och 32 §§ PBL	Upphävande av detaljplan. Av dagvatten- utredningen framgick att det konventionella ledningssystemet inom det föreslagna detaljplanelagda området inte kunde hantera extrem nederbörd. För detta föreslog utredningen höjd- sättning inom planområdet. Höjd- sättningen hade dock inte närmare preciserats i detaljplanen genom plushöjder. På grund av den stora risken för skador på omkringliggande fastigheter borde höjdsättningen tydligt komma till uttryck i planen. På grund av denna brist fann MÖD att plan- handlingarna inte uppfyllde kraven i 4 kap. 5 och 32 §§ PBL och att kommunens beslut att anta detaljplanen skulle upphävas.

3.3.2 Bygglov

Rättsfall	Beslutsdatum	Lagrum	Slutsats
MÖD P 2468-12	2012-11-30	8 kap. 20 och 34 §§ ÄPBL	Förhandsbesked avseende bygglov för nybyggnad av enbostadshus. Aktuella fastigheter omfattades av detaljplan som angav att bygglov för byggnad inom nytillkommande fastighet inte fick lämnas förrän funktion och fortbestånd säkerställs för dike och kulvert. Dagvattenutredning avseende området pågick vid tidpunkten för dödsbos ansökan om förhandsbesked. Kommunen begärde komplettering i form av dagvattenutredning. Dödsboet hänvisade till den pågående utredningen. Kommunen avvisade då ansökan om förhandsbesked. MÖD uttalade att avvisning bör aktualiseras först om en ansökan är så bristfällig att en prövning i sak inte låter sig göras. I aktuellt fall ansåg förelåg förutsättningar för att pröva frågan i sak. Kommunen borde inte avvisat ansökan och målet återförvisades till byggnadsnämnden för fortsatt handläggning.

MÖD P 1666-13	2013-12-13	1 kap. 2, 3 §§, 2 kap. 3 § och 8 kap. 34 § ÄPBL	Förhandsbesked för nybyggnad av enbostadshus. En kommun hade avslagit en ansökan om förhandsbesked för nybyggnad av hus på en fastighet med hänvisning till risken för översvämning, svårigheten att på lämpligt sätt anordna avlopp, intresset av att bevara jordbruksmark samt till lämplig bebyggelseutveckling. MÖD ansåg att kommunens bedömning av marken ligger inom ramen för det handlingsutrymme som kommunen har i sådana ärenden. Utredningen har utgått ifrån allmänna intressen, framgått av översiktsplan samt varit sakligt underbyggd. Nämnden ansågs ha tillräckliga skäl att avslå ansökan.

MÖD P 6291-20	2021-03-26	2 kap. 9 §, 8 kap. 9 §, 9 kap. 31 §, 11 kap. PBL	Bygglov för nybyggnad av enbostadshus. Beviljat förhandsbesked för enbostadshus överklagades av ägaren till grannfastigheten på grund av problem med vattenansamlingar på den egna fastigheten och brister i dagvattenutredningen. MÖD uttalade att om olägenheter av dagvatten redan existerar på platsen och som föreligger oavsett om fastigheten bebyggs eller inte, behöver detta inte lösas för att bygglov ska kunna beviljas. Det är endast de tillkommande flödena som förorsakas av den ändrade markanvändningen som omfattas av bedömningen av om det är möjligt att ordna med dagvattenhanteringen på fastigheten. Av dagvattenutredningen framgick att dagvattnet kunde omhändertas och fördröjas inom den egna fastigheten. Om problem med ökade mängder dagvatten från fastigheten uppstår efter det att byggnationen uppförts har tillsynsmyndigheten att pröva om betydande olägenhet föreligger och besluta om eventuella åtgärder enligt 11 kap. PBL.

3.3.3 Övrigt

Rättsfall	Beslutsdatum	Lagrum	Slutsats
MÖD M 5369-09	2010-03-12	13 § FMVH	Miljösanktionsavgift. Inrättande av avloppsanordning som en eller flera vattentoaletter ska anslutas till, där den befintliga avloppsanläggningen ändrat både vad gäller reningsmetod och utsläppspunkt, är enligt MÖD att jämföras med en nyanläggning vilken kräver tillstånd enligt 13 § FMVH. Om överträdelse av förbudet i 14 § att ändra sådana avloppsanordningar som avses i 13 § görs, ska miljösanktionsavgift påföras.
MÖD P 1715-13	2013-10-08	3 kap. 15 och 17 §§, 10 kap. 15 § ÄPBL	Föreläggande att åtgärda dike på fastighet. Domstolen ansåg att olägenheter orsakade av att vatten rinner från en fastighet till en annan är en sådan fråga som ryms inom ÄPBL:s tillämpningsområde och skulle kunna utgöra en betydande olägenhet enligt 3 kap. 15 och 17 §§ ÄPBL (numera 8 kap. 9 och 15 §§ PBL). I målet ansågs klarlagt att bebyggandet av fastigheten hade lett till förändrade förhållanden på platsen. Om detta orsakat betydande olägenheter för grannfastigheten ankom i första hand på MMD att avgöra dit målet återförvisades.

Svea HovR mål T 312-19	2020-05-19	2 kap. 1 § SkL	Skadestånd. Granne ansågs inte vara ersättningsskyldig för trasig vattenledning som orsakat skador på källare då det inte var tillräckligt att grannen endast var ägare till den dagvattenledning som har orsakat vattenläckaget. Ansvar förutsätter antingen vållande av skada eller strikt ansvar.

4. Domar från Högsta domstolen

4.1 Skadeståndslagen (1972:207)

Rättsfall	Beslutsdatum	Lagrum	Slutsats
NJA 1984 s. 340 III	1984-05-17	3 kap. 2 och 3 §§ SkL	Skadestånd. Kommun var skadeståndsskyldig på grund av fel vid handläggning av byggnadslovs-ärenden och efterföljande tillsyn, när uppförd byggnad skadats genom inträngande vatten. Även fråga om kommuns skadeståndsskyldighet förelåg för fel vid planläggning före skadeståndslagens ikraftträdande. Den omständigheten att ägaren förvärvar fastigheten först efter att bygglov meddelats och huset uppförts hindrar inte att kommunen kan bli skadeståndsskyldig för skadorna på huset. Även om stadsplanen tillät att huset uppfördes med källare, borde byggnadssättet väckt betänkligheter med hänsyn till vad byggnadsnämnden kände till om grundvattenförhållandena. Att nämnden beviljat det sökta bygglovet utan att ange föreskrifter om skyddsåtgärder eller fästa uppmärksamhet på skaderisken ansåg HD inneburi att nämnden brustit i sin omsorg vid handläggningen av ärendet. Angående om försummelsen ska föranleda skadeståndsskyldighet uttalade HD att det är angeläget att

det redan i samband med bebyggandet av ett område vidtas åtgärder för skador av det aktuella slaget, vilka kan uppkomma plötsligt och vara svåra att förebygga i ett senare skede. Det kan knappast heller komma som en överraskning att skador genom inträngande grundvattensskadade ett hus som på den aktuella platsen fick byggas med en källare. HD uttalade att man kunde av kommunen med fog kunnat begära ett intresse för att närmare undersöka eller minska de påtagliga riskerna med grundvattenförhållandena.

NJA 1991 s. 720 1991-12-11

Skadestånd. Fråga om strikt ansvar föreligger för skador orsakade genom utsläpp från fjärrvärmeanläggning. Även om fjärrvärmeanläggningen inte kan betraktas som farlig verksamhet kan inte brott i rörsystemet och därav utsläpp av hett vatten aldrig undvikas. Med hänvisning till den utveckling som skett på grannelags- och miljöskadelagstiftningen, att skador av aktuellt slag vanligen drabbar någon som står i ett kontraktsförhållande till den som driver anläggningen fann HD att övervägande skäl talade för att innehavare av fjärrvärmeanläggning bör bära ett strikt skadeståndsansvar för skador orsakade av utsläpp från anläggningen. Detta rättsfall berör inte dagvatten men har senare fått betydelse i avgöranden om dagvatten, varför det inkluderats.

NJA 1997 s. 468 1997-06-25

Skadestånd. Med hänvisning till NJA 1991 s. 720 menade HD att det saknades anledning att bedöma ansvaret för skador orsakade av utsläpp från en renvattenanläggning på annat sätt. Strikt ansvar föreligger för renvattenanläggning. Detta rättsfall berör inte dagvatten men har senare fått betydelse i avgöranden om dagvatten, varför det inkluderats.

NJA 2001 s. 368	2001-06-06	2 kap. 1 § SkL	Skadestånd. Samfällighetsföreningen som drev vatten- och avlopps- anläggningen ålades strikt skadeståndsansvar för vattenskanan i en villafastighet som orsakats av att en spillvattenledning var igensatt av rötter. En sådan skada kan inte anses oförutsebar och i enlighet med principen om ansvar oberoende av vållande som uttryckts i NJA 1991 s. 720 och NJA 1997 s. 468 ska anläggningsinnehavaren åläggas strikt ansvar för en sådan skada.

4.2 Jordabalken (1970:994)

Rättsfall	Beslutsdatum	Lagrum	Slutsats
NJA 1995 s. 720	1995-12-19	3 kap. 1 § JB	Skadestånd. Fastighetsägare som lagt igen en bäckfåra, genom vilken avrinning skett av dagvatten från grannfastighet, ansågs skyldiga att vidta och bekosta de åtgärder som krävdes för att avrinningen av dagvatten från grannfastigheten skulle bli ordnad på ett tillfredsställande sätt. Fastighetsägarna som lagt igen bäckfåran ansågs skadestånds- skyldiga.
NJA 2021 s. 473	2021-06-21	2 kap. 1 § SkL, 2 kap. MB, 3 kap. 1 § JB	Skadestånd. Fråga under vilka omständigheter en fastighetsägare ansvarar för skador på grannfastighet som beror på vatteninträngning från en trasig dagvattenanläggning på den

egna fastigheten. Vid genom av tidigare praxis på området (NJA 1991 s. 720, NJA 1997 s. 468, NJA 2001 s. 368 och NJA 1997 s. 684)

konstaterade HD att slutsatsen inte kan dras att en fastighetsägare generellt har ett ansvar oberoende av vårdslöshet för skador som beror på ledningsbrott och ledningsstopp. Det föreligger inte heller en sådan allmän grundsats om ansvar oberoende vårdslöshet.

Fastighetsägaren ansvarar för funktionaliteten hos en anläggning som hör till fastigheten samt är den som har faktiska möjligheten att se till att anläggningen hålls i skick. Fastighetsägaren kan därför bli ansvarig för skador anläggningen orsakar omgivningen. HD uttalade att strikt ansvar inte gäller men kan aktualiseras vid aktiva åtgärder eller vid underlåtenhet om det ligger inom ramen för handlande som rimligen kan begäras av fastighetsägaren. Den aktuella dagvattenanläggningen var 70 år gammal vid tidpunkten för tillträdet. Det fanns således anledning att räkna med att anläggningen var i dåligt skick och fastighetsägaren borde ha insett att dessa bristen kunde leda till skador på omgivningen samt borde ha vidtagit riskreducerande åtgärder.

4.3 Miljöbalken

Rättsfall	Beslutsdatum	Lagrum	Slutsats
NJA 2003 s. 659	2003-12-22	29 kap. 1, 2 och 11 §§ MB	Miljöbrott. Fråga om ett utsläpp av dieselolja har kunnat medföra sådana hälsorisker för människor eller skador på djur eller växtarter som inte är av ringa betydelse. Vid bedömning av vad som utgör hälsorisk skall hänsyn tas till föroreningens art och kvantitet, recipientens beskaffenhet, förekomsten av andra föroreningar, sättet för tillförseln liksom andra på frågan inverkan omständigheter. Vad som är av ringa betydelse är beroende av om handlingen vid en sammanvägd bedömning framstod som obetydlig med hänsyn till det intresse som var avsett att omedelbart skyddas genom straffansvaret. Med särskild hänsyn till att ett snabbt ingripande kunde ske omedelbart efter händelsen ansågs det inte visat att det förelegat någon praktisk beaktansvärd fara för människors hälsa på grund av förorenat vatten eller skador på djur och växter som varit annat än av ringa betydelse.

4.4 Övrigt

Rättsfall	Beslutsdatum	Lagrum	Slutsats
NJA 1984 s. 721	1984-10-24	12 och 29 §§ va-lagen	Fråga om en allmän va-anläggning har uppfyllt kraven på tillgodoseende av skäligen anspråk på säkerhet. Det har överlämnats till praxis att bestämma vad som avses med skäligen anspråk på säkerhet. Den skälighetsavvägning som ska göras innebär att anläggningar med mindre avledningsförmåga än som svarar mot intensivast tänkbara vattentillströmning kan godtas. Hänsyn ska tas till de särskilda förhållandena inom det berörda området. Till ledning av beräkningen av allmänna avloppsledningar har anvisningar utarbetats av Svenska vatten- och avloppsverksföreningen (VAV). HD konstaterade att anvisningarna från VAV har fått en vidsträckt praktisk användning och att det i målet inte framkommit några omständigheter som ger anledning att ifrågasätta deras lämplighet. Har en avloppsledning dimensionerats i enlighet med anvisningarna bör lagens krav således anses uppfyllda såvida det inte i det särskilda fallet föreligger en utredning som föranleder en annan bedömning.

NJA 1991 s. 580	1991-11-05	12 och 29 §§ va-lagen	Skadestånd. Fråga om en allmän va-anläggning har uppfyllt kraven på tillgodoseende av skäligen anspråk på säkerhet. samt om det fanns anledning att ställa högre krav på den allmänna dagvattenanläggningen än som följde av VAV-anvisningarna. Den aktuella fastighetens dagvattenledning var dimensionerad för ett års-regn. En förutsättning för en så måttlig dimensionering som ett års-regn torde vara att inte varje uppdämning i nätet kan befaras leda till en översvämning i bebyggelsen. Frågan om va-lagens säkerhetskrav måste utöver dimensioneringsnormerna även bedömas i förhållande till bebyggelsen som betjänas samt den totala översvämningsrisken. Va-nämnden ansåg inte att säkerhetsmarginalerna för de berörda fastigheterna var tillfredsställande och att översvämningsrisken för aktuella fastigheter varit större än vad som är förenligt med va-lagens bestämmelse om att dagvattenanläggning ska tillgodose skäligen anspråk på säkerhet. HD fastställde vattenöverdomstolens dom och va-nämndens beslut. HD tillade att i fall när nya normer avseende avloppsnät tillkommer är det rimligt att va-huvudmannen bär det ekonomiska ansvaret för översvämningar som beror på att avloppsnätet inte uppfyller nya krav som ställs på näten.

5. Domar från EU

Rättsfall	Beslutsdatum	Lagrum	Slutsats
EU-domstolens mål C - 461/13 (Weserdomen)	2015-07-01	Art 4 Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (vattendirektivet)	Medlemsstaterna är, enligt artikel 4.1 i vattendirektivet, skyldiga att inte meddela tillstånd till verksamheter som riskerar att orsaka försämring av vattenstatus i en vattenförekomst, om inte något av undantagen i direktivet är tillämpligt. Således är miljömålen som följer av direktivet tvingande för medlemsstaterna och ett krav på försämringsförbud råder. Försämringsförbudet innebär att så snart det sker en försämring hos minst en kvalitetsfaktor har kravet överträtts.
EU-domstolens mål C - 535/18 (Bielefelddomen)	2020-05-28	Art 4 vattendirektivet	Den behöriga myndigheten är skyldig att iaktta de krav och skyldigheter som föreskrivs i artikel 4.1 i vattendirektivet före ett tillstånd till projekt beviljas. Weserdomens principer slogs fast och domstolen angav att försämringsförbud även omfattar kemisk grundvattenstatus.

EU-domstolens mål C - 559/19	2021-06-24	Art 5.1 vattendirektivet	Begreppet "försämring" avseende grundvatten som redan befinner sig i dåligt skick förutsätter ytterligare ökning av det underskott som redan föreligger och således ett ökat överutnyttjande jämfört med tidigare situation. Avsaknaden av balans i uttag och grundvattenbildning utgör i sig inte en försämring men innebär att grundvattnet inte är av god kvantitativ status. Vidtagande av nödvändiga åtgärder för att uppnå balans, omfattas av skyldigheten att förbättra statusen. Så länge graden av överutnyttjande av en grundvattenförekomst som har dålig kvantitativ status inte ökar, föreligger inte någon försämring av statusen som strider mot skyldigheten att förbättra.
EU-domstolens mål C – 22/20	2021-09-02	Art 4 i rådets direktiv 91/271/EEG om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (avloppsdirektivet)	Sverige hade underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 4 avloppsdirektivet genom att inte ha säkerställt att avloppsvattnet från tre tätorter genomgår sekundär rening eller motsvarande före utsläpp.

EU-domstolens mål C-525/20	2022-05-05	Art 4 vattendirektivet	Försämringsförbudet innebär att varken kortvarig eller långvarig påverkan på vattenstatus av en viss vattenförekomst får ske, således omfattas även tillfälliga försämringar av förbudet. Endast om villkoren i artikel 4.7 är uppfyllda, får undantag medges vilket är om det är uppenbart att det är en tillfällig och kortvarig påverkan som endast kan medföra en liten inverkan av statusen.